

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXI. Sex filiæ ira.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

fratri suo : Qui dixerit fratri suo, racha : Qui dixerit fratri suo, fatue. „ Et isti gradus iræ non pertinent ad diversas iræ species; sed accipiuntur secundum processum humanorum actuum, in quibus primò aliquid in corde concipitur; & quantum ad hoc dicit: „ Qui irascitur fratri suo. „ Secundum autem est, cum per aliqua signa exteriora manifestatur exterius, etiam antequam procedat in effectum; & quantum ad hoc dicit: „ Qui dixerit fratri suo, racha; „ quod est interfectio irascens, idem linguâ nostrâ significans, quod sine cerebro, ait D. Hieronymus. Tertius gradus est, quando peccatum interius conceptum ad effectum perducitur. Est autem effectus iræ nocumentum alterius sub ratione vindicta. Minimum autem nocumentum est quod fit solo verbo; & ideo quantum ad hoc dicit: „ Qui dixerit fratri suo, fatue. „ Et sic patet, quod secundum addit supra primum, & tertium supra utrumque. Unde si primum est peccatum mortale, in casu de quo Dominus loquitur, multo magis alia. Primum verò, in casu de quo Dominus loquitur, est peccatum mortale, quando quis sic irascitur fratri suo, ut ei velit grande malum, sive per odium, sive per contemptum, sive aliter. Dum proinde interior iste motus iræ in exteriora profilit signa iræ, dicendo racha, vel fatue, haud dubiè etiam peccatum est mortale; sed magis dicendo fatue, quàm dicendo racha, id est cerebrum habens inane & vacuum.

CAPUT XXI.

Sex filia iræ.

216 **S**ex filias iræ S. Gregorius enumerat, quæ sunt indignatio, tumor mentis, clamor, blasphemia, contumelia, & rixa, quibus addi possunt pugna & maledictio. Ita enim vel est in corde dumtaxat, vel etiam in ore, vel in super procedit usque ad factum. Quatenus in corde est, ex ea oriuntur indignatio & tumor mentis. Quatenus in ore, gignit clamorem, blasphemiam, contumeliam, maledictionem. Quatenus ad factum profilit, gignit rixam & pugnam.

217 **I**ndignatio est animi commotio contra eum cui quispiam irascitur, ob malum ab ipso acceptum, indignum reputans quòd sibi tale quid fecerit. Mortalis est. 1. si sit cum gravi pusillorum scandalo. 2. si crescat usque ad gravem contemptum, vel grave odium proximi. 3. si procedat ad negandum proximo ea ad quæ sub mortali tenetur, v. g. eleëmofynam in gravi necessitate ipsius.

218 **T**umor mentis hic non accipitur pro superbia, sed pro actu animi effervescente, assiduisque & variis cogitationibus turgescente, dum volvens & revolvens injurias, vias ac modos perquirit, quibus se ulciscatur. Unde patet mortalem esse ex genere suo.

219 **C**lamor est inordinata & confusa elatio vocis. Est mortalis, si vel grave scandalum cau-

set, vel procedat ex affectu graviter confundendi proximum.

220 **B**laspheemia est injuriosa contra Deum locutio; sicut contumelia est injuriosa locutio contra proximum præsentem, & audientem. Utramque ex genere suo mortalem esse, satis ex se patet.

221 **D**e rixa & pugna to. 2. ubi de vitiis oppositis charitati. Maledictio est imprecatio mali, quatenus malum est, v. g. ut diabolus eum auferat, ut ei crus frangatur, &c. Ita S. Thomas 2. 2. q. 76. a. 1. ubi sic: Si aliquis imperet vel optet malum alterius, in quantum est malum, quasi ipsum malum intendens, sic maledicere... erit illicitum. Et hoc est maledicere, per se loquendo. Si autem aliquis imperet vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum; nec erit maledictio, per se loquendo, sed per accidens: quia principalis intentio dicentis non fertur ad malum, sed ad bonum.

222 **H**oc loco quidam abutentes, licitum asserunt optare alteri mortem, ob temporale bonum nobis inde resultans. Imò Gobat eò processit to. 3. tr. 5. c. 9. sect. 8. n. 57. ut diceret, fas esse filio optare ut parricidium à se inculpabiliter tempore ebrietatis perpetretur, non quatenus malum patris, sed quatenus est causa vel occasio amplæ hæreditatis inde sibi obventuræ. Ratio est, inquit, quia quod est objectum honesti gaudii, est etiam objectum honesti desiderii. Atqui Fagundes dicit licitum esse filio gaudere de parricidio parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas. Ergo, &c. Verùm utramque doctrinam istam, tam scilicet de gaudio, quàm de desiderio, Innocentius XI. damnavit propositione 13. 14. & 15. Et utramque Clerus Gallicanus in generali Conventu anni 1700. censuit omnem in libertis erga parentes humanitatis sensum extinguere. Nec dubium quin uterque affectus iste, affectus avaritiæ sit, valde profectò inordinatus. Cùm magna inordinatio sit non solum patri, sed & proximo cuiuscumque optare privationem boni longè majoris (cujusmodi est vita) ut inde tibi proveniat bonum longè minus, cuiusmodi sunt temporalia bona. Hoc profectò non permittit ordo amoris.

Neque ista dici vel cogitari potest mens S. Doctoris, utpote qui loco citato consequenter declarat sensum suum, quo licitum asserit optare malum sub ratione boni. Sic enim profectur: Contingit autem malum aliquod optare sub ratione duplici boni. Quandoque quidem sub ratione iusti. Et sic Judex licitè maledicit illum, cui præcipit justam poenam inferri. Sic etiam Ecclesia maledicit anathematizando, sicut etiam Propheta in Scripturis quandoque imprecatur mala peccatoribus, quasi conformantes voluntatem suam divina justitia: licet hæc hujusmodi imprecationes possint etiam per modum prænuntiationis intelligi. Quandoque verò dicitur aliquod malum sub ratione utilitatis, puta cum

eum aliquis optat aliquem peccatorem pati aliquam agritudinem, aut aliquid impedimentum, ut vel ipse melior efficiatur, vel ut saltem ab aliorum nocimento cesset. Unde manifestum est, juxta S. Doctorem, solum esse licitum optare alteri malum sub ratione boni ex affectu justitiæ, vel charitatis, non ex affectu avaritiæ.

Fateor tamen juxta S. Doctorem esse licitum 1°. dilapidatori bonorum suorum aliquam eorum jacturam optare, ut desinat ea dilapidare. 2°. licitum esse mortem optare Turcis, hæreticis, & aliis Reipublicæ perturbatoribus, quando mors ipsorum est medium necessarium ad publicam quietem. Sed nunquam licitum est majus malum optare ad effugiendum minus, v. g. optare sibi, vel filiis, vel aliis mortem ad effugiendam paupertatem, vel corporalem infirmitatem, &c. (quidquid dixerit Sanchez) multò minus ad effugiendum leve malum. Væ proinde mulierculis ob res minimas sibi mortem optantibus, si eam optent voluntate omnino deliberatâ, & non solum ore tenus, ut plerumque.

223} Maledictionem quippe esse peccatum ex genere suo mortale docet S. Thomas loco citato a. 3. & tantò (inquit) gravius, quanto personam, cui maledicimus, magis amare & revereri debemus. Unde dicitur Levit. 20. „ Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur. „ Contingit tamen verbum maledictionis prolatum esse peccatum veniale, vel propter parvitatem mali, quod quis alteri maledicendo imprecatur; vel etiam propter affectum ejus qui profert maledictionis verba, dum ex levi motu, vel ex ludo, aut ex surreptione aliqua, talia verba profert. Quia peccata verborum maxime ex affectu pensantur, subaudi, dummodo absit grave scandalum, ratione cujus parentes non raro peccant mortaliter, filiis suis presentibus, ex subita ira, grave malum ore tenus imprecando, nec istius mali eventum intendendo. Quia filiis suis hoc pacto causa sunt scandali non levis, dum ipsos exemplo suo docent sibi invicem, vel aliis simile malum imprecari; ac per hoc graviter deficient in bona filiorum educatione. Qua de re rationem magnam ab ipsis exigit Deus in die judicii.

224} Cæterum quod ore tenus dumtaxat alteri quispiam maledixerit, seu malum imprecatus fuerit, sufficienter non colligitur ex hoc quòd, statim ac cessavit passio, noluisse malum evenire; imò doluisse, si evenisset. Si enim, durante passione, grave malum evenire omnino deliberatè voluisset, etiamsi statim postea noluisse, mortaliter peccasset. Attendendum proinde tempus passionis. Si enim tunc consenserit passioni iræ, perinde mortaliter peccavit, ac ille qui tempore passionis, seu tentationis, consensit concupiscentiæ carnis v. g. Tameñ enim tempus quietis ostendat animum non persistere in malo; non ostendit animum antè non consensisse malo.

Tom. I.

In confessione verò explicanda est species mali deliberatè voliti. Quia voluntas illius ad illam pertinet speciem, ad quam pertinet malum volitum; sicut voluntas peccandi ad illam pertinet peccati speciem, ad quam pertinet peccatum volitum. Siquidem actus specificantur ab objecto. Ita Cajetanus, Sotus, Sylvius, &c. contra Bonacinam & Dianam, qui non satis consideraverunt id quod Angelicus Doctor ait loco citato a. 1. quòd utriusque facere aliquid, & velle illud, se consequuntur in bonitate & malitia, juxta illud: Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in corde suo. Et a. 4. ad 2. Si ille qui maledicit, velit malum occisionis alterius, desiderio non differt ab homicida. Per consequens omnis maledictio non est ejusdem speciei, sed diversæ pro malorum volitorum diversitate. Et subinde etiam pro diversitate personarum, quibus maledicens specialem debebat amorem & reverentiam, quemadmodum debetur patri, superiori, &c. Quòd si nullum in specie malum imprecatus fuerit, sed malum in genere, Sylvius censet ejusmodi imprecationem ad speciem odii pertinere. Quia odium pro objecto habet malum absolutè.

Ne diabolo quidem maledicere licet, considerato secundum naturam. Quia natura ejus bona est, & à Deo (ait S. Doctor a. 1. ad 4.) culpa autem ejus est maledicenda, secundum illud Job. 3. „ Maledicant ei, qui maledicunt diei. „ Cum autem peccator maledicit diabolum propter culpam, seipsum simili ratione judicat maledictione dignum. Et secundum hoc dicitur maledicere animam suam, juxta illud Eccli. 21. „ Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. „

Articulo 2°, querit S. Doctor, an liceat creaturam irrationalem maledicere? Et angelicè respondet, quòd benedictio & maledictio proprie ad illam rem pertinet, cui potest aliquid bene vel male contingere, scilicet rationali creatura. Creaturis autem irrationalibus bonum vel malum dicitur contingere in ordine ad creaturam rationalem, propter quam sunt. Ordinantur autem ad eam multipliciter. Uno quidem modo per modum subventionis, in quantum scilicet ex creaturis irrationalibus subvenitur humana necessitati. Et hoc modo illis maledicens æquivalenter maledicit creaturæ rationali, ac per consequens perinde peccat, ac si malediceret homini: nisi hoc faciat ex affectu justitiæ; quomodo Deus homini dixit Genes. 3. Maledicta terra in opere tuo, ut scilicet per ejus sterilitatem homo puniretur.

Alio modo creatura irrationalis ordinatur ad rationalem per modum significationis. Et sic Dominus maledixit sicutneam, in significationem Judææ. Tertio modo ordinatur creatura irrationalis ad rationalem per modum continentis, scilicet temporis, vel loci. Et sic maledixit Job diei natiuitatis suæ, propter culpam originalem, quam nascendo contraxit, & propter sequentes penalitates. Et propter hoc etiam po-

Hhh

est intelligi David maledixisse montibus Gelboe, ut legitur 2. Reg. 1. scilicet propter eadem rebus irrationalibus, in quantum sunt creaturae Dei, est peccatum blasphemie. Denique maledicere eis secundum se consideratis (quomodo rustici maledicunt vaccis v. g. vel instrumentis laboris sui) est otiosum & vanum. Et per consequens illicitum. Non tamen mortale: quia non magis mortale est ipsis v. g. mortem optare, quam inferre. Optare verò ut eas diabolus auferat, verbum & desiderium est purè otiosum & vanum; idedque secundum se præcisè non habet nisi malitiam verbi & desiderii otiosi.

230 Porro ex iis quæ S. Doctor dixit supra n. 228, conficitur, posse esse licitum maledicere diei, quæ quis natus est, vel conjugatus, non ratione sui, sed ratione mali quod illo die accidit, ita ut non optetur diem illum non fuisse simpliciter, sed non fuisse causam mali, abstrahendo ab ordinatione vel permissione divina. Sic enim Job maledixit diei natiuitatis suæ, sicut & Hieremias, cum dixit e. 20. *Maledicta dies in qua natus sum*; ut scilicet tanta mala viderem, & tantum excidium annuntiare deberem populo meo. Quod profectò dixit non spectatis omnibus, sed abstrahendo ab ordinatione divina, solumque considerando naturalia bona, vel supernaturalia gratiæ & gloriæ, quæ populus per malorum illorum tolerantiam potuit promereri. Denique solum id Propheta dixit ad exprimendum sensum naturæ, calamitates illas patientis, quæ abstrahendo à bonis supernaturalibus alterius vite, solumque spectatis naturalibus vite præsentis, dicat melius esse non nasci, quam ad tantas misérias nasci. Ita Sylvius, Binsfeldius, &c.

CAPUT XXII.

Definitio & malitia acedia.

231 **A**cedia dupliciter sumitur. Primò generaliter pro quocumque animi languore, & fastidio quo fit ut refugiat quis spirituale bonum quod est in exercitio singularum virtutum, ob ejus difficultatem. Et sic non pertinet ad aliquod vitium speciale (inquit S. Thomas 2. 2. q. 35. a. 2.) sed ad omnia vitia; speciemque sumit pro specifica eorum diversitate. Secundò specialiter pro vitio inter capitalia septimo: & sic definitur tristitia de bono divino seu divinitus præcepto, ita aggravans animum hominis, ut nihil ei agere libeat, sed si quid agat, illibenter agat. Prior pars definitionis sumitur ex S. Thoma loco citato a. 3. ad 2. ubi dicit, quòd *acedia non est recessus à quocumque spirituali bono, si quis enim contristetur, de hoc quòd aliquis cogit enim implere opera virtutum, quæ facere non tenetur, non est peccatum acedia; sed à bono divino, cui oportet mentè adharere ex necessitate, seu præcepto.* Posterior definitionis pars sumitur ex S. Damasceno l. 2. de fid. orthodox. c. 14. dicente quòd

acedia est quadam tristitia aggravans, quæ scilicet ita deprimit animum hominis, ut nihil ei agere libeat.

Acedia ut sic non solum est peccatum speciale, sed & mortale ex genere suo, oppositum charitati. Nam, uti S. Thomas ait ibidem in corp. proprius effectus charitatis est gaudium de Deo. *Acedia autem est tristitia de bono spirituali, in quantum est bonum divinum. Unde secundum suum genus acedia est peccatum mortale.*

Sed considerandum est in omnibus peccatis, quæ sunt secundum suum genus mortalia, quòd non sunt mortalia, nisi quando suam perfectionem consequuntur; est enim consummatio peccati in consensu rationis: loquimur enim nunc de peccato humano, quòd in actu humano consistit, cuius principium est ratio. Unde si sit inchoatio peccati in sola sensualitate, & non pertingat usque ad consensum rationis, propter imperfectionem actus est peccatum veniale; sicut in genere adulterii concupiscentia, quæ consistit in sola sensualitate, non in voluntate plene, sed semiplene dumtaxat consentiente, est peccatum veniale (quale non esset, si voluntas nullo modo consentiret, ne imperfectè quidem: quia, ut Augustinus dicit in lib. de duab. animab. c. 10. *non nisi voluntate peccatur.* Et l. 1. Retract. c. 13. *peccatum nullo modo est peccatum, si non sit voluntarium.* Et l. 1. de Civit. c. 25. *concupiscentialis inobedientia... absque culpa est in corpore non consentientis*) si tamen pervenitur usque ad consensum rationis, est peccatum mortale: ita etiam & motus acedia in sola sensualitate quandoque est propter repugnantiam carnis ad spiritum; & tunc est peccatum veniale. Quandoque verò contingit usque ad rationem; quæ consentit in fugam & deestimationem boni divini, carne contra spiritum omnino, id est plene prævalente; & tunc manifestum est quòd *acedia est peccatum mortale.* Gravitas namque ipsius manifesta est ex magnitudine plurimorum præceptorum, quæ per eam violantur. Primò namque violatur primum & maximum mandatum diligendi Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute. 2.º præceptum quòd quisque iubetur delectari in Domino Deo suo. 3.º præceptum desiderandi Deum suum. 4.º præceptum operandi salutem suam in timore & tremore. 5.º præceptum omni tempore vigilandi & orandi. 6.º præceptum in via mandatorum jugiter progrediendi, justitiamque esuriendi & sitiendi, &c. Quæ omnia ex Scriptura & Patribus elegantè deducta videri possunt apud Merbesium in Summa Christi. p. 1. q. 14. Et Natalem Alexandrum Theol. Dogm. & Mor. to. 8. l. 3. c. 12. a. 11.

CAPUT XXIII.

Acedia filia sex.

AS. Gregorio l. 31. Moral. c. 17. nuntiantur sequentes: *Malitia, rancor, pullanimitas, desperatio, torpor circa præcepta,*